

simțea nevoia unui comentariu inteligent, (pe care cu efort autoarea putea să-l fi realizat), mai plin de idei, de metafore, de simboluri, cu o mișcare moderată, rafinată. A urmări doar prim-planuri sau eventual solo și acompaniament este insuficient, în defavoarea plasticii unui spectacol în care să-și spună cuvântul simfonizarea imaginilor, a ideilor bine argumentate, care să nu frizeze spectaculosul, ci conținutul, esența. Și pentru că vorbeam de ansamblul de balet, cu regret spunem că se simte lipsa unor maeștri de studii, a unor maeștri corepetitori care să supravegheze orele, zecile, sutele de ore de repetiție la capătul cărora, doar, se poate deschide onorabil poarta dialogului cu publicul. Prea multe decalaje, ezitări, pentru un ansamblu tânăr în care, firesc, fiecare membru este un virtual solist. Dar să reținem cu toate aceste remarci efortul lansării unei premii de balet. Mai mult, „Camerata coregrafică“, la pupitrul căreia se impune permanenta prezență a unei tinere baghete, inspiră o excelentă formulă de turneu. Și dacă ne gândim doar în cite orașe din țară este așteptată măcar o dată pe stagiune evoluția baletului Operei Române, nu poate fi un stimulent mai mare pentru un artist care vrea să-și implinească meseria cu seriozitate, cu pasiune.

Smaranda OTEANU

„FILARMONICA GEORGE ENESCU“

• Mihai Brediceanu — Marisa Borini

Un concert cum a fost acela al Filarmonicii „George Enescu“ din 6 iunie era predestinat să atragă în număr mare auditorii bucureșteni, dornici întotdeauna să urmărească evoluția solistică a unui pianist (de astă dată, italianca Marisa Borini), chiar dacă lucrarea propusă de acesta (*Nopti în grădinile Spaniei* de De Falla) nu face parte din fondul mult rulat al concertelor de cea mai largă popularitate, dar mai ales dornici să asculte iar și iar una dintre marile simfonii atât de dragi sufletului lor (aici, *Simfonia în re minor* de Franck). Dacă speranțele melomanilor în această ultimă piesă s-au dovedit a fi pe deplin întemeiate (interpretarea dirijorului Mihai Brediceanu — conducând, ca de obicei, fără baghetă și fără partitură — a oferit o versiune foarte gravă a muzicii lui Franck, epurată de excesele lirice și dăruiată cu întreaga forță activă a dramatismului, ca și cu elevația meditației filosofice), în schimb, cu toate eforturile dirijorului și ale orchestrei de a suplini lipsa de strălucire și căldură a solistei, lucrarea concertantă a seriei s-a constituit într-un episod mai degrabă fără relief al desfășurării programului. În schimb, o pondere aparte a avut, în cadrul acestuia (cu toată rezerva pe care, din păcate, publicul nostru încă o mai păstrează față de creația contemporană), *Phtora I* de Nicolae Brînduș. Amplificarea și densificarea progresivă a substanței sonore, dispusă pe suprafețe net delimitate prin pauze generale; spectaculoasa alternare a suprafețelor contrastante timbral, fiecare în parte dominată de cite o culoare; unitatea unei structuri aparent fragmentate în scurte secțiuni ce se completează sau se contrazic una pe cealaltă; în sfârșit, strategia dozării efectelor, păstrînd mereu o rezervă pentru a o arunca în luptă la momentul oportun (cum se întimplă cu foarte tirzia lansare în discurs a pianului și orgii, de pildă), apoi însăși constituția ansamblului orchestral și dispunerea simetrică a instrumentelor lui — toate aceste calități ale partiturii au fost puse în valoare de interpretarea realizată de Mihai Brediceanu cu orchestra Filarmonicii „George Enescu“ prin rigoare și detasare, prin luciditatea și fermitatea unui demers ferit de orice izbucniri temperamentale, controlat de o atotputernică gândire ordonatoare.

Mircea Cristescu — Valentin

Radu — Scott McIntosh

Un program cu numeroase (aproape numai) noutăți — așa a fost conceput acela al Filarmonicii „George Enescu“ din 13 iunie. Mai întâi, o primă audiție absolută — *Melos IV* de Fred Popovici — a prilejuit dirijorului Mircea Cristescu incursiunea în universul aparte al unui compozitor preocupat de explorarea și exploatarea secretelor pe care le mai ascunde încă, în alcătuirea sa intimă, sunetul. Fred Popovici a inaugurat acum mai multă vreme o „Introducere în anatomia sunetului“, pe care o dezvoltă și în această lucrare orchestrală, după ce a experimentat-o în repetate rânduri cu partituri destinate unor formații camerale de dimensiuni variabile. Desigur, bogăția mai mare a arsenalului determină aici o corespunzătoare amplificare și diversificare a posibilităților, dar, în esența sa, fenomenul rămîne același: un demers componistic sensibil, dominat însă de forța intelectualului, ignorînd capcanele senzorialului, nefăcînd concesii nici gustului interpreților, nici aceluia al publicului. În mod voit lipsit de spectaculos, *Melos IV* vorbește despre puterea compozitorului de a domina materia sonoră, de a nu se lăsa antrenat în jocul produs de propriile-i plăsmuri pînă la a-l scăpa de sub control — așa cum li se mai întimplă, citeodată, altor tineri compozitori. O rigoare definitorie pentru forța personalității sale, deci.

Episodul concertant al programului — neobișnuit de extins — l-a prilejuit prezența organistului Valentin Radu și a trompetistului american Scott McIntosh. După o „secvență“ Bach, începută cu *Concertul în re major* (interpretat de către Valentin Radu într-un tempo cam prea rapid — mai ales raportat la posibilitățile orgii —, ce a determinat de altfel destule imperfecțiuni de execuție), continuată cu „Coralul Lipatti“ (oferit în bis) și încheiată cu *Concertul în mi bemol major* (unde Scott McIntosh și-a etalat virtuozitatea neostentativă, dublată de o contaminantă bucurie de a cînta — totul fundamentat solid pe o bună cunoaștere a stilului și pe o remarcabilă subtilitate în utilizarea intensităților variate), au urmat (de asemeni în bis) un Copland (cu orchestra) și, în sfârșit, *Hora Staccato* (cu Valentin Radu la pian).

Ultima noutate a seriei — *Toccată festivă* de Samuel Barber, în primă audiție nu numai la noi în țară, dar și în Europa — i-a pus pe dirijorul Mircea Cristescu și pe instrumentiștii Filarmonicii „George Enescu“ (și pînă atunci aflați la o considerabilă cotă de profesionalism) în situația de a-și pune în lumină calitățile interpretînd o muzică în egală măsură masivă și violentă, lirică și chiar melodramatică, o muzică deopotrivă legată de tradiția europeană și de folclorul american; iar Valentin Radu a avut ocazia să se ridice la adevărata sa valoare de excelent organist, entuziasmînd publicul mai cu seamă în lunga și dificila cadentă de virtuozitate pe care partitura aceasta i-o pune la dispoziție.

Luminița VARTOLOMEI

Ludovic Baci — Anda Petrovici

— Iosif Calef

Printre dirijorii invitați la pupitrul orchestrei simfonice a Filarmonicii „George Enescu“ s-a numărat în acest final de stagiune și Ludovic Baci, al cărui nume a figurat pe afișul concertelor din 27 și 28 iunie. Din întregul program s-a detașat limpezimea viziunii dirijorale, urmărind gradarea fluxului muzical într-un mesaj artistic unitar, dăltuit din suprafețe componistice ample. Prestanța și fermitatea ges-

tică s-au concretizat în bogăția și diversitatea imagistică sonoră, conturând profiluri stilistice precise, recompunând opusurile simfonice abordate nu numai prin reliefația articulațiilor construcției, ci și prin trăirea actului interpretativ, în accepțiunea sa de „creație” artistică.

Prezentat în deschiderea serii, poemul-cantată *Jertfa* de Vasile Spătăreanu, pe versuri de Corneliu Sturzu, evoluează de la desfășurarea orchestrală ce sugerează parcă atemporalitatea — degajând o atmosferă sumbră, întunecată, estompată treptat prin cucerirea registrelor înalte — către dinamismul secțiunii mediane, în care o pondere expresivă deosebită este acordată ritmului, a cărui pregnanță și periodicitate trimite memoria ascultătorului la partiturile vocal-simfonice semnate de Béla Bartók sau Carl Orff; interpretarea corului și orchestrei Filarmonicii bucureștene, conduse de Ludovic Baci, a subliniat continuu acumularea dramatică ce a culminat cu monumentala aureolă din final, pusă în lumină și prin predominanța scriiturii omofone.

Apărind pe podiumul solistic în *Dublul concert pentru vioară, violoncel și orchestră op. 102* de Johannes Brahms, Anda Petrovici și Iosif Calea au demonstrat profesionalismul unor instrumentiști care cizelează fiecare vîlă sonoră într-un dialog foarte bine sincronizat, în care cele două voci — și alături de ele ansamblul orchestral — și-au aflat rezonanța pe aceeași lungime de undă. În contextul expresivității minuțios elaborate, oscilînd între sobrietate și elanuri nostalgice (degajînd pe alocuri o anumită obiectivitate a gestului interpretativ), au existat și momente în care grija pentru detaliu a creat impresia de trenare, de stăvilire a tensiunii emoționale specific brahmsiene. Aceeași preocupare pentru echilibru și culoare, pentru precizie și acuratețe s-a remarcat și în *Scherzo* de Maurice Ravel, oferit ca bis.

În *Suita din baletul „Romeo și Julieta”* de Serghei Prokofiev, dirijorul Ludovic Baci și-a dezvăluit din nou vocația liniilor largi, a privirii de ansamblu asupra întregii partituri, reliefind totodată filigranul scriiturii orchestrale, creionînd tablouri sonore clar individualizate expresiv, fructificînd valențele picturale ale fiecărui „personaj timbral”, ale fiecărui parametru al discursului componistic. Micile imprecizii ale unor solo-uri nu au alterat profilul distinct al mișcărilor, atenția fiind reținută de fina nuanțare a imaginilor poetice, dramatice sau tragice, de grandiozitatea sau delicatetea unor pagini.

Pe scurt, un concert de înaltă ținută artistică, asupra căruia personalitatea baghetei lui Ludovic Baci și-a pus cu hotărîre amprenta!

Anca Ioana ANDRIESCU

ORCHESTRA SIMFONICĂ A RADIOTELEVIZIUNII

Bach — Beethoven — Brahms

În 14 iunie, studioul de concerte al Radioteleviziunii a găzduit un concert simfonic, înscris sub emblema „celor trei mari B”, despre care se poate vorbi numai în termeni contradictorii. Nivelul calitativ impus de dirijorul oaspete bulgar — Ilija Temkov — a purtat semnul inegalității, pe care o putem califica, în cazul de față, după părerea mea, drept inegalitate stînd sub marca neglijențelor.

Concertul brandenburgic nr. 3 de Bach a fost, cred, cea mai reușită lucrare a serii, din punctul de vedere al interpretării. O anumită claritate a intențiilor dirijorale, corect susținute de aportul instru-

mentiştilor, s-a făcut simțită în sală (deși publicul a fost extrem de restrîns numeric, fapt care ne îndeamnă să ne gîndim dacă regularitatea manifestărilor muzicale ale RTV, legată de seara zilei de joi, merită perturbată — anumite consecințe, categoric negative pentru că țin de participarea scăzută a publicului la concertele, iată, chiar cu un afiș deosebit de atrăgător, sînt neapărat de luat în considerare). *Concertul pentru vioară și orchestră* de Brahms a avut ca solistă pe Cristina Anghelescu. Despre interpretarea Cristinei Anghelescu s-a scris în numeroase rînduri, majoritatea cronicilor reliefind calitatea deosebită a unei arte instrumentale bazate pe o tehnică fără cusur și pe o inteligentă construire a lucrărilor muzicale. Se pot repeta aceleași lucruri și în cazul de față, cu mențiunea însă că acompaniamentul orchestral s-a situat la acel nivel la care o serie de neglijențe și imprecizii coboară în mod invariabil o interpretare putînd fi, prin datele ei de plăcere, reușită.

Simfonia a VII-a de Beethoven a încheiat programul acestei serii de concert în aceeași notă a contradictoriului: momente foarte frumoase au „coexistat” alături de momente stridente, imprecise, neconvînșătoare.

Viorel CREȚU

Concert de muzică românească

Care este gradul de compatibilitate dintre propunerile compozitorilor noștri contemporani și investiția de încredere și înțelegere a publicului meloman? Și ca să reducem coeficientul de generalitate al unui virtual răspuns — cum sînt întîmpinate acele muzici în care specificul național constituie factorul comun, delimitatoriu, chiar dacă se iscă și este recepționat în moduri diferite? — de pildă, predilecția către o anumită intervalică (cantata *Stejarul românesc* de George Draga), fluxurile sonore unduitoare ce străbat zone cînd lirice cînd epice (*Concertul pentru două viole și orchestră* de Wilhelm Berger) ori cununia dintre substanța muzicală de esență orală și travaliul componistic redevabil simfonismului romantic-impressionist (*Simfonia a XIX-a* de Dimitrie Cuclîn). Întrebarea este însă condiționată de o instanță ideală, o sală plină, să zicem, și o restituire sonoră capabilă să spună adevărul despre aceste muzici. În concertul orchestrei și corului Radioteleviziunii din 27 iunie a fost îndeplinită doar una din condiții, și anume aceea legată de interpretare. O interpretare de zile mari, ireproșabilă care a slujit cu generozitate mesajele artistice ale celor trei lucrări, meritele revenindu-le în mod egal dirijorilor Paul Popescu și Aurel Grigoraș, soliștilor Ladislau Horvath și Anca Bișan dar și membrilor celor două formații muzicale ale Radioteleviziunii. Absența unui public cit de cit numeros a făcut însă imposibilă punerea cu voce tare a întrebării de mai sus. Păcat, pentru că la temperatura unei asemenea interpretări — ce ascunde multă nuanță intensă, multe ambiții descătuse —, muzica românească poate învinge orice prejudecată, orice act de indiferență. O victorie cu atît mai prețioasă cît și de această dată ea a fost obținută într-o manieră „a la Pyrrhos”.

Liviu DĂNCEANU

„Missa in si minor” de Bach la Radioteleviziune

Includerea, în stagiunea actuală a orchestrei Radioteleviziunii a *Misei în si minor* pentru a celebra tricentul lui Bach a constituit un eveniment și merită subliniat efortul celor două colective artistice — orchestra și corul — dirijate de Iosif Conta și Aurel Grigoraș.